

Під час медіації конфлікту вчитель має:

- Виділити час і місце для бесіди. Це може бути класна година, перерва між уроками чи спеціально призначений час після уроків.
- Якщо конфлікт – складний та вирішити його за визначений час не вдалося, варто домовитися про наступну зустріч, а не продовжувати попередню.
- Дати можливість висловитися всім. Учитель має вислухати всіх, у тому числі й тих, хто не беруть активної участі в конфлікті, а мовчки спостерігають. Для мирного вирішення конфлікту ефективно вивести на розмову навіть тих, хто відмовляються висловлюватися з різних причин. Окрім розуміння більш-менш реальної картини, дорослий так навчає дітей аргументовано дискутувати, активно слухати та домовлятися.
- Не займати жодної позиції. Учитель – не учасник конфлікту, а медіатор переговорів.
- Не шукати винних, не звинувачувати. Часто простіше призначити винного, ніж дійти до суті конфлікту. Завдання дорослого – перевести діалог у продуктивний, якомога беземоційніший напрям. Цьому сприятиме переформатування розмови у “Я–речення”, які суттєво пом’якшують напруження. Мається на увазі, що вчитель має попросити учасників говорити виключно про себе: до прикладу, не “він мене вдарив”, а “мені було боляче й неприємно від удару”.
- Знайти вихід. Проводити зустрічі та розмови треба аж до того моменту, коли учасники знайдуть вихід, який влаштує всіх.

КІЛЬКА ДОДАТКОВИХ ПОРАД

Учитель перебуває найближче до дитячого колективу. Саме він може бути тим дорослим, до якого звернуться діти, коли не зможуть розв’язати проблему самостійно. Також це людина, яка може побачити прояви тоді, коли вони ще не стали проблемою.

Вчителям, а особливо класним керівникам потрібно уважно спостерігати за подіями в класах: хто з ким дружить; хто комусь протистоїть чи кого протиставляє; хто що про кого й коли говорить, як це відбувається – відкрито чи кулуарно; як діти реагують на відповіді однокласників на уроках; як розподіляється колектив для командних ігор (дуже показовий момент) тощо.

Варто також на уроках чи класних годинах проговорювати змодельовані чи реальні ситуації, створювати мінікоманди та мінігрупи й навчати дітей будувати здорові стосунки.

**Булінг очима
дитини: що робити
дорослим, якщо
учнів цькують!
(поради для вчителів)**

ЗДОРОВИЙ КОНФЛІКТ ЧИ БУЛІНГ – ЯК ВИЗНАЧИТИ

Не кожна спірна ситуація потребує втручання. Ба більше, не кожен дорослий готовий свідомо входити в дитячий конфлікт, але є речі, які не можна пускати на самоплив – чимало дрібниць вказують на загрозу булінгу.

Основна відмінність булінгу від конфлікту – це систематичність неприйнятних дій. Справа в тому, що агресія, яку соціум часто сприймає як першу ознаку булінгу, насправді є нормальною реакцією людини на порушення її кордонів. І навпаки: якщо дитина не реагує на провокаційні дії, спрямовані на неї, дорослим варто звернути на це увагу.

Коли вчитель помічає дрібниці, що можуть сигналізувати про цькування, то обов'язково повинен перервати процес (урок, екскурсію, розмову) і пояснити правила поведінки.

Ролі учасників булінгу:

- жертва;
- кривдник;
- спостерігач.

Зловживання, які можуть свідчити про ознаки булінгу:

- **фізичні.** Якщо конфлікти переходять у стадію взаємного фізичного впливу (бійки, смикання за волосся, щипання тощо), а сторони конфліктів – одні й ті самі, учителю варто розібратися, що насправді відбувається;
- **психологічні.** Їх доволі важко розпізнати, оскільки вони можуть бути замасковані (у тому числі й несвідомо) під жарти чи гру або, навпаки, під ігнорування та “виключення” з колективу. Це може бути тиск на непопулярних у класі учнів чи прихована маніпуляція, яку навіть учитель може несвідомо підтримати (наприклад, якщо не припинить сміх класу, коли такий учень відповідає);
- **сексуальні.** Вони можуть виражатися в сороміцькому гуморі, смиканні дівчат за спідниці. Навіть принижувальна атакувальні симпатія (“ти мені подобаєшся, і я буду привселюдно над цим жартувати”) може бути ознакою булінгу;
- **економічні.** Коли конфлікт призводить до фінансових збитків: порізана сумка, облита форма, зіпсуті речі тощо.

A graphic with the words "STOP BULLYING" in large, blue, hand-drawn letters. A pink handprint is placed over the letter 'O' in "STOP".

ЯК УЧИТЕЛЮ ДОПОМОГТИ ВИРІШИТИ СИТУАЦІЮ БУЛІНГУ

Насамперед, варто пам'ятати, що булінг не виникає раптово, а є результатом нерозв'язаного вчасно конфлікту.

Конфлікти бувають:

- **хронічний.** Саме він може перерости в булінг. Адже, якщо конфлікт затягується, діти починають сприймати його як варіант норми. Допомога дорослого тут у край важлива, оскільки він може подивитися на ситуацію зовні й допомогти знайти рішення. Дорослий, який входить у конфлікт, має бути неупередженим і мати за мету допомогти, а не насварити чи призначити винного. Така позиція навчить дітей шукати шляхи порозуміння надалі.
- **такий, що назріває.** Як і в попередньому випадку, потрібно пам'ятати, що звинувачення з боку дорослого лише піділлє олії до вогню. І якщо колектив когось витісняє (байдуже, чи то об'єкт булінгу, чи призначеного винного), він не стане здоровим і не зможе побудувати поважливі взаємини. Адже кожен його учасник буде розуміти, що може стати наступним, якщо складуться певні обставини.
- **той, що вже відбувся.** Завдання дорослого – допомогти всім учасникам (у тому числі й собі) вийти з конфлікту так, щоби лишитися в добрих стосунках. Тобто він мусить бути не суддею, а медіатором конфлікту.

